

NAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Lepo kaže!

Kadar v agrarni državi, kakor je Jugoslavija, zmanjka usnja in kože, takrat je znamenje, da se pripravljamo na vojno. Čitali smo, da je ministrstvo zagrozilo s prepovedjo izvoza tega blaga, pa smo si mislili, da hoče morebiti res sedanja nezmožna vlada utrditi si svoje stališče z — vojno. Če bi se dalo kako pridobiti Solun, to bi nam kapitalisti peli slavo! Pa ljudstvo? Kaj nas briga ljudstvo? Še vselej je šlo rado na vojno, in če ne pojde rado, obesimo dva, tri, pa bodo vsi drugi takoj navdušeni za vojno.

Seveda, odločitev ne bo padla v Beogradu, temveč v Parizu. Francozi so dozdaj hudo rožljali s sabljo, zdaj se jim pa naenkrat nič kaj posebno ne ljubi, ker vidijo, da bi ves dobiček spravili zopet — Angleži. Ti so bili pa prej bolj miroljubni — zdaj rožljajo. Turki so nabili Orke in jih hočejo za stalno prepoditi iz Male Azije. Hočejo pa tudi Carigrad in Bospor in s tem so se hudo zamerili angleškemu — žepu. Zato rožljajo Angleži. Za Turki pa stoji Rusija. Proti tej so Francozi bolj rovarili, Angleži pa branili mir. Zdaj je to narobe. Mi pa ostanemo zvesti svoji ideji: Kadar nam naroče, pojdemo za

»prijateljske velesile« po kostanj v žrjavico, če ne, bomo pa stradali doma.

Seveda je pri takih vprašanjih treba vprašati vojnega ministra, če je vojna pripravljena vsestransko. Odgovoril je, da popolnoma. Hoteli so vprašati tudi ministra za socialno politiko, če dovoljuje vojno tudi socialne prilike med ljudstvom, kajti svetovna vojna je končala zaradi bede med ljudstvom, ne zaradi vojaških zmag. Pa ga niso vprašali, ker je bolan — tudi ni dolgo tega, kar je poročal, da se cedi po državi med in mleko ter da je vsak lenuh, komur se godi slabo. Banke n. pr., ki so pridne, se prav nič ne pritožujejo, še palače si zidajo, čeprav so delavci dragi. Položaj je torej vsestransko dober. Obleke je nekam malo, pa — saj bo še lepše, če gremo na vojno kar v sokolskih srajcah.

Da bi le še Francozi rekli: »da!«, pa bo takoj pripravljena blagoslovljena voda za nas in za naše orožje: Dr. Korošec je 21. sept. že izjavil, da pojdejo klerikalci tudi v vlado, če jim obljubimo revizijo ustave — jim pa obljubimo, saj beseda ni konj.

Vse za vero, dom, cesarja!

Gospodarska in finančna politika vlade.

(Govor narodnega poslanca sodruha dr. M. Koruna v Narodni skupščini pri načelni proračunski debati.)

(Konec.)

To vprašanje je

valutno vprašanje.

Predno pa to napravim, je potrebno, da se dotaknem tega, kar je omenil g. dr. Velizar Janković. On je bil sam minister financ v naši državi po osvobojenju, dolži pa današnjega g. ministra financ za slabo gospodarsko stanje in slabo financiranje v državi. Ne zato, da branim g. Kumanudija, ker v to nisem pozvan, ampak zato, da se ne bi porodilo popolnoma napačno gledanje na situacijo, v kateri smo, je potrebno, da podčrtam tole: vzrok vsem tem stvarim, ki jih je omenil g. Janković, je pri vseh dosedanjih vladah od l. 1918. dalje, pa tudi pri vseh članih teh vlad, torej tudi pri samem g. Jankoviću. Ne morem najti v gospodarski in finančni zgodovini poslednjih let niti ene strani, na kateri bi mogel citati, da je g. Janković karkoli boljšega napravil kakor g. Kumanudi ali kateri drugi minister financ, ki smo ga dosedaj imeli!

O valutnem problemu se je pisalo in govorilo že mnogo, zato nočem tega problema teoretično razglabljati. Hočem samo poudariti, da je naše socialistično mnenje, da široke mase naroda, posebno delavstvo, ni toliko zainteresirano na tem, da se valuta dvigne, nego na tem, da se naša valuta stabilizira. In če bi v

pogledu dviganja dinarja v tem trenutku imeli kake želje, jih imamo samo zato, ker se življenske prilike v državi še niso prilagodile kurzu dinarja, ki ga imamo danes. Šele če bi se dinar popravil in prišel na ono stanje, ki smo ga imeli v početku l. 1921., bi bilo mogoče reči z ozirom na današnje mezde delavstva in plače uradništva, da odgovarjajo dohodki delavnega ljudstva slabi in mali vrednosti dinarja.

Mislím, da se je napravila velika pogrška v pogledu vrednosti našega dinarja, ko se je reševalo vprašanje kronsko-dinarskih novčanic. Nisem izmed tistih, ki bi na vsak način govorili, da je relacija 1 : 4 slaba in sponinjam se, da je moj tovariš Kopač iz čisto teoretskih razlogov zagovarjal še višjo relacijo. No, to so gospodje, teoretična vprašanja, ki morejo pokazati tako ali drugačno sliko, ali v praktičnem pogledu mislim, da se je napravila gospodarska pregreška, ki se danes maščuje nad našim kronsko-dinarskim denarjem.

Res je, da je dinar po osvobojenju imel zlato pokritje, ne vem sicer natančno kako visoko, ali bilo ga je precej, kakor je tudi res, da ga krona ni imela, oziroma, da ga je imela samo toliko, kolikor smo mogli pričakovati zlata od avstro-

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

ogrske banke. Ali, gospodje, nikar ne pozabite, da ni samo zlata podlaga tisto, kar daje vrednost novcu, nego tudi pokritje v blagu. Da je res tako, lahko vidite povsod v življenju držav pred vojno.

In če pogledamo na to pokritje v blagu, vidimo, da je krona bila prilično pokrita, med tem, ko dinar ni bil pokrit, ker je Srbija bila opustošena in zapuščena z golimi hišami. Zato sem mnenja, da relacija 1 : 4 ni bila gospodarsko dobra, posebno še, ker sem videl, da se je v celem onem času manjšala vrednost kroni s špekulacijami in krivimi manevri. In če ste hoteli, da ne rečem iz kakih drugih marveč iz gospodarskih razlogov, napraviti relacijo 1 : 4 je bila vaša dolžnost, da zavarujete vsaj koristi najsiriromašnejših ljudi tistih ljudi, ki so imeli po hranilnicah in ne vem kje še, svoj denar naložen. Vi ste te ljudi s to relacijo za ¾ njihovega predvojne imetja oropali. V onem času bi bili morali razmišljati, kako da plačate posestnikom dinarja večjo vrednost in to vprašanje bi bili mogli rešiti na ta način, da bi bili vzeli za našo novčanicu kronsko vrednost, posestnikom dinarja pa da bi bili dali posebno nadomestilo.

V pogledu,

valutne politike

in v obče naše gospodarske politike, zunanje trgovine itd., menjavali smo od leta 1918. naprej različne sisteme. Iz ekspozice g. ministra financ, ki ga je imel v finančnem odboru lanske jeseni, lahko razvidite, kolikokrat smo menjali sisteme naše valutne politike. Našel sem šest raznih sistemov. Nočem začeti politizirati, ampak pobaviti se hočem samo z onimi razlogi, ki jih je g. minister financ navedel v svojem ekspozitu kot vzroke za našo slabo valuto.

Kot prvi razlog navaja g. minister svobodno trgovino z devizami in valutami. Gotovo je, da more biti tudi svobodna trgovina z devizami in valutami eden razlogov za padanje dinarja. Ali, ko imamo danes omejeno in vezano trgovino z valutami in devizami, sem mnenja, da ta vzrok, četudi g. minister pravi, da ni edini vzrok, vendar ne more vplivati na valuto. Mišljenja sem, da svobodna trgovina z valutami in devizami, samo če se nekatere onemogoči, ne more nepovoljno vplivati na kurz denarja in da ne more in sme biti nikako omejevanje, bilo v valutni, bilo v kaki drugi trgovini v moderni kapitalistični državi trajno, ker drugače zaustavlja ekonomski razvoj in gospodarsko življenje.

Kot drugi vzrok je navedel g. minister svoto novčanic v prometu napram kovinskemu pokritju. Ta vzrok do neke mere gotovo obstoji in je eden od najvažnejših. Ne bom vas utrujeval s številkami, ki jih lahko citate v poročilu fin. od-

bora in v ekspozitu ministra financ in ki se tičejo naših dolgov pri Narodni banki. Opozoriti vas hočem samo na to, da za pokritje dolgov pri Narodni banki služijo naše domene, ki so cenjene v izkazih banke za 2.1 milijarde in nekaj več, do čim imamo

denarja v prometu 4.6 milijarde.

Če že imamo tako malo pokritja in če ne moremo momentano večjega pokritja dobiti, bi bilo vendar dobro in primerno, da svet, ki se za te stvari interesira, ve, katere šume in katera državna imetja služijo za pokritje teh novčanic?

Tudi moramo zvedeti ne samo mi v parlamentu, ampak tudi oni iz inostranstva, koliko imajo ta posestva dohodkov. Kajti, če nimamo zatega pokritja, bi bilo dobro, da vsaj vemo, kakšno je v resnici to pokritje, za katero trdimo, da ga imamo. Tudi mi ni znano in nisem mogel iz virov, ki so mi dostopni, pozvedeti, kaka je kovinska podlaga Narodne banke v devizah. Kake so te devize? Tega ne vemo ne mi, ne tuji svet. Potrebno je, da se vsota novčanic, ki jih imamo v prometu in, četudi mogoče procentualno ni tako visoka kakor v nekaterih drugih državah z boljšo valuto, pokrije z zlatom ali z zlatu enako vrednim blagom, ker pač ne moremo imeti tolikega pokritja v suhem zlatu kakor ga imajo Angleška in Amerika, ki ima v svojih trezorih polovico zlate rezerve, ki postoji v svetu.

Kot tretji vzrok navaja g. minister iskanje deviz od strani trgovcev in nabavke od strani države v inozemstvu. To je gotovo vzrok. Gosp. minister je hotel z znanim moratorijem preprečiti ta pojav. Ali moratorij je propadel, kakor znamo. Mnenja sem, da bi bilo mnogo bolje, če bi se našle druge mere, s katerimi bi se mogle preprečiti špekulacije trgovcev na račun dinarja, trgovcev, ki so natovorili ogromne količine blaga iz inostranstva k nam in ki so se za kupno ceno zadolžili, na dolgov še do danes niso poravnali. Eden izmed razlogov zadnjega padanja našega dinarja pa je sigurno tudi ta, ker iščejo trgovci devize in valute, da bi te svoje dolgove zadnjih dveh let poplačali.

Pridemo k nadaljnjemu zelo važnemu vzroku, ki ga je navedel g. minister: mednarodna trgovska bilanca. Kadarkoli se o tej stvari govori, vedno čujemo, da se naša trgovska bilanca vsak dan izboljšava. Do neke mere je to točno; ali poudariti moram zopet to, kar sem že rekel, da se poboljšava samo iz vzroka: delo naših širokih gospodarskih krogov in bogastvo naše zemlje in da naša vlada z ničimer ne pomaga niti izvozu niti uvozu in če mu pomaga, dela to na način, ki podražuje življenje v državi.

Naj navedem malenkost, da ne ponavljam stvari, ki so nam vsem znane. Na pr. kake stvari se dogajajo v zunanji trgovini? Znano nam je, kaj se je zgodilo s trgovsko pogodbo z Nemčijo, ki je izšla 6. junija tiskana v Službenih novinah, a naši gospodarski krogi so jo dobili šele 22. junija v roke. In govori se, da so neki interesenti znali pregovoriti merodajne faktorje, da so Službene novine od 6. junija konfiscirali tako, da so samo nekateri mogli zvedeti za datum, katerega je stopila pogodba v veljavo, med tem, ko je ostali trgovski in industrijski svet za to zvedel šele 14 dni pozneje. To gre vse na škodo gospodarskih krogov in inozemcev, ki so glede denarja zelo občutljivi. Tudi nam v moralnem pogledu v tujini škoduje, če se na tak škandalozen način

blamiramo. Kakor se je to zgodilo s trgovsko pogodbo z Nemčijo.

Politične vesti.

+ Prometni minister je odobril 1 milijon dinarjev kredita za železničarsko aprovizacijo v Ljubljani.

+ Belgrajska vlada je sklenila znižati tarife za prevoz živil.

+ Vojno ministrstvo je odposlalo k velikim francoskim vojaškim manevrom osem višjih častnikov.

+ Iz inozemstva se je vrnil bivši komunistični poslanec Dušan Fekić. Ta je izpovedal, da se bodo vrnili v najkrajšem času tudi ostali komunistični poslanci, ki so pobegnili iz Jugoslavije po objavi zakona o zaščiti države. Komunistični poslanci so uvideli, da je njihovo delovanje v inozemstvu brezplodno.

+ Romunija je mobilizirala v prid Grške in nagovarja sedaj našo državo, naj tudi ona mobilizira. Iz Bukarešte poročajo o velikem zbiranju boljševiških čet ob besarabski meji.

+ Zavezniške države bodo sklicale orientalsko konferenco, katere se bo udeležila tudi mala antanta. V katerem mestu se bo vršila ta konferenca, se še ne ve. Medtem prodirajo čete Kemal paše proti Carigradu.

+ V Varšavi so stopili v stavko tiskarski delavci.

+ V Varšavi se vrše priprave za sestanek, ki se ga bodo udeležili zastopniki generalnih štabov male antante.

+ Francoska vlada je predložila angleški vladi sledeče predloge, ki bi naj poravnali spor med Turčijo in Grško: 1. Nevtralnost morskih očin. 2. Turška dobi vso Malo Azijo. 3. Zavezniki odkličejo svoje čete iz Carigrada. 4. Grška mora priznati Turški Tracijo in Malo Azijo.

+ Angleško delavstvo je na svojem velikem zborovanju v Londonu sprejelo resolucijo, v kateri zahteva naj se čimprej izvrše nove parlamentarne volitve. Politika Lloyda Georgeja da predstavlja veliko nevarnost za svetovni mir.

+ Na Irskem divja najhujši boj med vstaškimi in vladnimi četami, katere so večinoma tenene.

+ Profit, profit! To je geslo. Iz Ameriške »Prosvete« objavljamo sledeči članek, ker se neposredno nanaša tudi na naše razmere: Kapitalistična človeška družba je v svojem stremljenju po nagradenju vedno večjega profita podobna ogromnemu polpu, ki je objel svojo žrtev z lovskimi, da izsesa iz nje vse, kar se da izsesati. V svojem neizmernem stremljenju po večjem profitu skuša kapitalistična družba na pravičen ali nepravičen način vzeti delavnemu ljudstvu najsvetejše; to je samodoločanje o delavnih razmerah, za katero je delavno ljudstvo doprineslo že neštevilne žrtve, da ni postalo tlačan. Tej tiranski denarni sili načeljuje gospodje v Wall Streetu, ki je perfektno organizirana od najnižjega lakaja v milijonarjevi palači pa gori do trstovega načelnika ali kapitana, s pritiskalnimi, ki segajo v postavodajne zbornice. Ta pisana družba stremi za tem, da se zlato tele dobro masti in da tako odpade iz jasi tudi zanje nekaj na račun delavstva in kmetov. Prav ničesar se ne opusti, kar pogrezne delavno ljudstvo še v večjo revščino in bedo samo da je ljudstvo še bolj podložno. Poslužijo se vsega, da si kmet ne more pomagati na noge in se rešiti svojih upnikov. Proti tej prikazni ne pomaga tarnanje in jadikovanje. Ta demonska sila ne pozna usmiljenja. In če se hočejo delavci in kmetje bojevati proti tej strašni sili, se morajo poslužiti tistih sredstev, katerih se ona poslužuje, da ložje oplenjuje ljudstvo za sadove njegovega dela. Delavci in kmetje se morajo organizirati strokovno, politično in gospodarsko proti sili, ki lahko z enim samim podplatom prinese milijonom ljudi bedo in revščino. Strokovno delavsko gibanje v deželi predstavlja Ameriška delavska federacija, ki je v zadnjem času izdala proklamacijo, v kateri pravi, da morajo delavci in kmetje biti eno, ako se hočejo zaščititi dogodki, ki jih narekuje Wall Street zadnje

čase in po katerih naj se delavske mezde tako znižajo, da bodo delavci s svojimi družinami vred stradali, akoravno bodo delali. Kakšne namene ima gospoda v Wall Streetu, dokazujeta izpor rudarjev in stavka železniških uslužbencev. Prav nobenih vzrokov ni bilo za izpor rudarjev, še manj so pa bile potrebne provokacije, ki so pomagale železniške delavce v stavko. V Wall Streetu so odločili, da je treba zdrobiti organizacijo rudarjev in železničarjev, pa so izprli rudarje in železničarje, da so zastavkali. Drugih vzrokov ni bilo za izpor rudarjev in stavko železničarjev. Pri tem fanatičnem destruktivnem delu, ki ga izvršuje Wall Street, je delavno ljudstvo element, ki se zbira pod praporom človekove ljubja, ker se bojuje za boljšo bodočnost vsega ljudstva in ne poedincev. Če pa prerešetamo Wall Street in vse njene podpornike, se kmalu prepričamo, da je tem ljudem blagostanje vseh ljudi deveta briga, da plešejo okoli zatega malika z namenom, da sebi ustvarijo boljše življenjske pogoje na račun ljudske mase. Že večkrat so se temne sile zagnale v strokovno organizirano delavstvo, da ga porazijo v interesu pomnožitve svojega profita. Ali strokovna organizacija je odbila vselej te napade in je po hudih časih prišla iz teh prask zmagovita, krepkejša in močnejša. Delavstvo se bojuje za priznanje svojega deleža od sadov svojega dela, do katerega je upravičeno po naravnih in človeških zakonih. Ampak da je boj delavstva za zboljšanje življenjskih razmer uspešnejši, mora biti delavstvo organizirano politično. Največ delavstva je zdaj organizirano v socialistični stranki in kasneje organizirani kmetjski delavski stranki, ki se mogoče kmalu združita v eno telo. Ako ni delavstvo organizirano politično, tedaj mu dostikrat iztrgajo te sile njegove pridobitve iz rok, katere si je pridobilo po hudem in težkem boju. Delavci morajo izvoliti svoje zastopnike v postavodajne zbore, da tam zastopajo njih interese. To velja tudi za kmete. Z združenimi močmi pa lahko prečijo temne načrte gospode v Wall Streetu. Delavno ljudstvo se mora zavedati, da si mora priboriti politično moč, ako hoče zdrobiti glavo zmajev v Wall Streetu, da bo pot odprta svobodi in humaniteti. Politično moč si pa delavno ljudstvo le tedaj pribori, ko bo tudi politično organizirano. Zategadelj delavno ljudstvo, v politično organizacijo, v socialistično stranko.

Dnevne vesti.

Dopis iz Mežiške doline. Leški pre-mogovnik so kupili Angleži. Naši vladi čestitamo k »izborni« gospodarski obmejni politiki. Opozarijamo na današnji dopis: K utrditvi državne meje.

Iz nasprotnega tabora. Dr. J. Bohinjec se je v »Jutru« štev. 214, očitno trudil, da dokaže ljudem svoje vrste, da je sodelovanje podjetnika in delavca neobhodno potrebno pri moderni organizaciji dela. Njegovo naziranje končno še ni tako neugodno za delavstvo kakor so navadno drugi članki v omenjenem listu. Najprej obsoja, da so gospodje okrog Zveze slov. industrijcev svojčas popolnoma pozabili na delavstvo. No g. doktor, pri letošnji otvoritvi ljubljanskega velesejma ni bilo nič boljše. Seveda mislijo g. okoli Zveze industrijcev, da je bila tovarna prelatu, nego delavstvo in da je delavstvo lepo mo radi tega tukaj, da nasprotuje lepmu načrtom podjetnikov, ki hočejo delavstvu samo dobro. Na tej stvari tudi g. minister Žerjav ne bo dosti izpremenil. Četudi je on za to »najpoklicanejši«. Izjava, da je postal delavec v moderni organizaciji dela »enakovreden« podjetnikom, delavcem ne bo dosti pomagala, zlasti če se delavstvo ne upošteva ob raznih drugih prilikah. Če pa doni »en sam velik akord kritike skozi dnevne besede delavstva«, temveč to plod »frazerskega socializma«, temveč nemodernega in netaktnega ravnanja z delavstvom in splošnega podcenjevanja delavcev. G. dr. Bohinjec se moti, če misli vse delavsko gibanje metati v en koš »frazerskega socializma«. Precejšnji del delavstva si je ohranil zdrave nazore, sloneče na znanstvenih rezultatih. Ta del še danes razlikuje »šumeče revolucionarne načrte« in resnične cilje socializma. To delavstvo ni postalo zaželeni objekt nekaterih nepoštenih posameznikov. Pri

tem delu delavstva bi ne mogli »spekulanti v divji demagogiji tekmovati za ljudsko nezadovoljnost«, kajti ta del zna trezno presoati in si iskati pot k boljši bodočnosti. Vsakogar v delavskih vrstah ne veseli »dim in ropot podirajočih se tramov«. Tistim pa, ki jih to veseli, je bilo to veselje sugerirano v bojih bivšega in potem »razdejanega svetovnega gospodarstva«. Čudno je le, da to, kar je sedaj po vojni strašilo, je bilo med vojno dobro. Militarizem v službi kapitalizma je tako zdresiral ljudstvo, da je postal gospodom že neprijeten in da je skoro tragično končal zanje. Vendar pa ne bo sedanji sistem stalno rešen z klicem po »enakopravnosti« delavca. Ta ne zadostuje več modernemu delavcu. Zavedamo se, da bo v socialističnem družabnem redu potrebno sodelovanje ročnega in duševnega delavstva. Posamezniki bodo sicer tudi takrat veliko pripomogli k skupnemu napredku, ne bo pa nobenih absolutnih »vojskovodij« ne bo starem kapitalističnem vzorcu. V socialističnem družabnem redu ne bo mogel nihče odločevati in vladati sam po svoji volji, da bi bil še tako velik genij. Gibalna sila v življenju ne bo gola sebičnost posameznikov in zato bodo tudi nemogoči razni Kruppi, Stinnesi in Borsigi. Danes zahteva delavstvo nele odstranitev socialne nezadovoljnosti in enakopravnost s podjetnikom, temveč tudi udeležbo na dobičku, ki izvira iz delavčevega truda. Delavstvo zahteva socializacijo vseh za javno življenje potrebnih industrijskih panog, potem bo šele mogoče govoriti o »gospodarski demokraciji«.

Svoječasno objavljeni dražbeni oklici prodaje treh barak invalidskega doma v Dol. Toplicah se v toliko spremeni, da se bo rečenega dne t. j. dne 30. septembra 1922 prodalo na javni dražbi le dvoje barak. Izključna cena je 26.000 dinarjev, varščina, katero morajo udeleženci položiti pred začetkom dražbe, pa znaša 2600 dinarjev.

Poštni čekovni zavod v Ljubljani objavlja z ozirom na mnogoštevilne pismene in ustne prošnje državnih uslužbencev in vpokojencev za izročitev obveznic 7% nega državnega inv. posojila 1921., da je zavod že pričel z razpošiljanjem teh obveznic. Z ozirom na veliko število podpisovalcev na obroke (okroglo 7000) pa zavodu ni mogoče razposlati vseh obveznic naenkrat, marveč se obveznice odposiljajo postopoma na prijavljene naslove v istem redu, v katerem dohajajo zavodu izkazi posameznih oblastev o odplačanih obrokih, tako da bodo predvidno vse obveznice razdeljene oziroma razposlane do najkasneje 15. oktobra 1922. — Ljubljana, dne 19. septembra 1922.

Tropične bolezni v Macedoniji. Po poročilu predsednika protimalarične komisije za Macedonijo so odkrili poleg dosedaj znanih nosilcev tropičnih bolezni tudi take, o katerih prej niso vedeli, da jih imamo pri nas. Poleg malarije in tropične vročine, ki zadeneta ljudi, so doglali tudi tropične bolezni pri živini in perutnini. Ministrstvo za narodno zdravje je z več razlogov zahtevalo in izvedlo obsodbo zavoda za proučevanje tropičnih bolezni v Skoplju. Ministrstvo bo zgradilo posebno bolnico za tropične bolezni.

Povratek beguncev iz gladovnih pokrajin. Gubernijska oblast iz Jaroslava poroča, da se je vrnilo domov 11.000 beguncev, ki so zapustili pred letom rodna tla radi lakote. Oblast gre vračajočim na roke, kolikor je v njeni moči.

Ljubljana.

Umrla je danes jutraj gospa Ivana Košak, soproga strojnega stavca »Uči-

teljske tiskarne«. Pogreb bo iz hiše Vel. čoln, ul. 10 v nedeljo ob 15. popoldne. Blag ji spomin!

Pevcem in pevkam pevskega društva »Slavec«. Pevske vaje se prično zopet redno vsak ponedeljek točno ob 8. zvečer za ženski in vsako sredo točno ob 8. zv. za moški zbor. Prva pevska vaja v ponedeljek dne 25. t. m. za ženski zbor. Pri- drite polnoštevilno. Ob ravnoistih dneh se sprejemajo tudi novi pevci in pevke, ki imajo veselje do petja. — Pevovodja.

Maribor.

Zadnji dan pokrajinske obrtne razstave je v nedeljo 24. t. m. Ta dan naj si jo ogledajo še tisti zamudniki, kateri dosedaj te prilike niso imeli. Razstava je zelo bogata in zanimiva in si jo je vredno že raditega gledati, da vidite, kakšna dela je zmožna ustvarjati večča delavčeva roka in s kakšnimi deli paradira potem tropa lenuhov kot s svojo lastjo. Doslej je bilo kakih 80.000 obiskovalcev in je skoro pričakovati, da jih bo z nedeljskimi vred častno število 100.000. Z obrtno zvezana umetniška razstava je bila slabše obiskana, vendar se je odrezala z nad 30 prodanimi deli. Pripomniti je seveda treba, da so ta dela povečini rokodelski izdelek, rokodelski s tistim slabim prispomenom, ki ga rabimo pri posili-umetnikih z nekaj precej obrabljene tehnike in malo ali pa čisto nič umetniškega doživljaja, kratkomalo tistih umetnikov, katerih dela so še zmožni »razumeti« mecenji in višji rodoljubi. Med vsemi razstavljenimi deli stoje skoro osamljena »Drevesa«, »Splavarska ulica« in »Jutro« kot pravi, samonikli umetniški izraz mladega, še precej nepoznanega Franca Stiplovskega.

Mariborska porota se je tekom treh dni že drugič proslavila. Izrekla je že drugo smrtno obsodbo. Obsojen pa je bil na večala Kulman Šandor, posestnikov sin iz prekmurskih Kostanovcev, ki je v prepiru ubil svojega soseda Aleksandra Novaka.

Vrednost denarja. 1 dolar velja 68.50 Din, 1 frank 4.96 Din, 1 lira 2.90 Din, 1 čehoslovaška krona 2.01 Din, 100 nemških mark 4.90 Din, 100 avstrijskih kron pa 10 par. V Curihu velja 100 naših kron 1.77 švicarskih frankov.

Iz stranke.

Ljubljana. Odborova seja krajevne politične organizacije v Ljubljani se bo vršila v ponedeljek dne 25. ob 19.30 v Šelenburgovi ul. 6-I. Dnevni red **važen.** Udeležba dolžnost. Predsednik.

Iz strok. gibanja.

Stavka v Štorah. Obupne razmere, katere so vladale v podjetju v Štorah, so prisilile tam zaposlene livarje, strugarje, ključavničarje, kovače in rudarje, zahtevati povišek mezd. Ker se ravnateljstvo ni držalo zadnjega dogovora o mezdah, je delavstvo zahtevalo, da se sklene kolektivna pogodba. Ravnateljstvo pa ni hotelo pristati, niti ni hotelo razpravljati o povišanju delavskih mezd. Delavstvo je nato stopilo v stavko. Stavkokaza ni nobenega. Sodrugi kovinarji in rudarji ne iščite dela v Štorah!

Dopisi.

Tržič. Klerikalci — lažnjivci! »Naša moč« od 15. sept. 1922 se zaganja v socialiste, češ, da so korumpirani ljudje itd. No lažnjivi klerikalci, postavite se enkrat

pred ogledalo in pogledjte, kakšni ste! Videl boste, da ste vi tisti korumpiranci, ki se trudite, da bi delavstvo ostalo v temi in neumnosti. Zato pa zabavljate na svojih shodih čez nas, ki hočemo delavstvu dobro. Razložite svojim ljudem rajši svojja načela in uspeh svojega dela. Seveda tedaj vas bodo vsi zapustili. Danes pripovedujete delavstvu, kakšne slabe čase imamo itd. No gg. korumpiranci, kaj ste pa delali vi, ko ste bili na vladi? Ali se še spominjate prelivanja krvi na Zaloški cesti, ki ste ga vi povzročili? Ali imate še v spominu železničarsko stavko, kako ste trpinčili železničarje in njihove družine ter jih metalj na cesto? Ali se še spominjate svojega dela v organizaciji v predilnici? Ko ste lani vložili spomenico v Ljubljano, ko ste se pogajali v Ljubljani in ste vzeli samo 10%? Ko ste pa domov prišli, ste s tem uvedli stavko. Ali ni to demagogija? Mi zavedni socialisti pa smo iznova vložili prošnjo in priborili delavstvu 20%. Sedanje spomenico pa smo stavili socialisti sami, ker z vami sploh nečemo skupno delovati. Delavstvo je prišlo do spoznanja in odklanja vso vašo demagogijo. Mi smo vložili spomenico radi povišanih cen živil. Pa smo povišanje mezd tudi dosegli. Da ste vi hinavci, je dokaz to, ker ste pisali, da smo 45% zahtevali, dobili pa samo 25%. To je laž. Kar se pa tiče protekcije v občini, vam povemo toliko, da ste le vi uživali protekcijo, dokler ste še nemoteno gospodarili v občini. Ali hočete, da vam dokažemo? Mi imamo dovolj dokazov, če jih imate vi tudi, pa na dan ž njimi! Povemo vam še, da na blatenja ne bomo več odgovarjali, temveč samo še na resne stvari. Nadalje pravite, da boste branili delavstvo. Ker pa še nikdar niste govorili resnice vam delavstvo tudi sedaj ne veruje. Obetate delavstvu plačilo na onem svetu, na tem svetu pa trpljenje in božjo voljo. Vi se pa pustite na tem svetu dobro plačati, za drugi svet pa vam je toliko mar, kakor za lansko blato na peti, ki vam je že odpadlo.

Črna. Preteklo nedeljo smo imeli tukaj predavanje o alkoholizmu in abstinenci. Predaval je s. A. Cerkenik, ki je s svojim referatom vzbudil splošno zanimanje. Želja nas vseh, ki smo se predavanja udeležili, je, da nas s. Cerkenik v kratkem zopet poseti ter napravi iz nas sposobne bojavnike proti najhujšemu socialnemu zlu: alkoholu. Zato kličemo s. Cerkeniku: na skorajšnje svidenje, vsem sodrugom pa, da se prihodnjega predavanja še številnejše udeležijo!

K utrditvi državne meje. Vprašanje utrditve državne meje že prihaja v frazo. Zahteva po agilnem uradništvu ni nova, zahteva po dobri šoli je samoumevna. Gotovo smo vsi sloji zainteresirani na tem, da se dvigne blagostanje države, kar je najkrepkejša podlaga za utrditev državne zavesti, posebno na severni meji, katere povprečen Ljubljančan niti ne pozna in ne ve, v koliki meri naj porabimo razpoložljiva sredstva, da dosežemo zaželjeni smoter. Tako je pred nekaj dnevi prinesel »Slov. Narod« zanimivo poročilo o svinčenih rudnikih v Mežici ter pisal, da se začne buditi državna zavest ondodnih prebivalcev šele danes, ko so zavzeli Angleži te rudnike. V resnici to dejstvo nikakor ne bo utrdilo naše severne meje. Baš Jon Bull bo slab čuvaj te meje, če se sami ne bomo lotili tega dela. Ako vlada v Ljubljani tako prepričanje, kakor ga je obelodanil »Slov. Narod«, se ne smemo čuditi, če bo v kratkem cela Mežiška dolina v rokah An-

gležev. Danes je od cele naše severne meje baš ta dolina radi svojega bogastva in obsežnosti teritorija v rokah tujega t. j. angleškega in nemškega kapitala. Daleč za Uršsko goro se pričinja veleposestvo grofov Thurnov in se razteza veleposestniško stanje preko veleposestva grofa Wenkla in Unije Angležev, preko Peče po Karavankah do Radovljice. Kmetiska posestva nasajena z gozdovi, razvaline kmečkih hiš, uničena polja in travniki, oropane kajže, zaraščene puše, množina zverjadi itd. vse to je plod kulturnega dela teh zastopnikov modre krvi v minulih 70 letih, odkar se je dovršila agrarna reforma v stari Avstriji. Vsakemu čitatelju, ki se zanima za agrarno reformo, je itak znano, na kak zvit način so se grofje po agrarni reformi zopet osvojili kmetije, zaslužili cele družine, tlačane v potrebnem številu in v še slabšem smislu kakor pred l. 1848. To stanje je trajalo v celi Mežiški dolini do danes. Radi tega je bil oviran vsak povzdig narodnega gospodarstva. Kar je tuji kapital ustvaril, je ostalo razen propalih plavžev v Prevaljah. Povzdig lesne trgovine ali gostilničarske obrti ne moremo smatrati za zanesljiv prispevek k razvoju industrije in obrti. Delavstvo si ne more kriti svojih potrebščin s pridelki tamošnjega kmeta, ker je kmetijstvo prešibko in ker je ostalo na isti stopnji kakor pred desetletji. Vsled pomanjkanja pašnikov in planin si ne more zboljšati živinoreje. Delavstvo pa ne more živeti od mezd ter mora poleg dela v rudnikih obdelovati zemljo, da se preživlja. V nekaterih krajih, n. pr. v Lešah, so delavci

spremenili neplošno, močvinarstvo, z gozdovi in grmičevjem poraščeno zemljo v kulturni svet ter nasadili stotine sadnih dreves. Pridelkov smejo le nekaj spravljati in to le z dovoljenjem pravih gruntarjev, dočim so veleposestniki uničevali lepe kmetije. Da bi delavstvo lahko še temeljiteje obratovalo s svojimi pridelki, je jasno, da pa leži ovira le v odvisnosti od veleposestnikov, je uničljivo. Isto je z domačo obrtjo. Delavci bi lahko marsikaj ustvarili če bi ne bilo te odvisnosti od grofov. Ti si pa seveda ne žele napredka. Mežiška dolina bi ne bila tako pasivna in vprašanje utrditve meje bi bilo kmalu rešeno, če bi se vlada postavila na pravilno stališče. Samo s teorijo, samo z uradniki in s šolo pa se ne bo rešilo. Do veljave mora priti dobra gospodarska politika. Toliko fantov iz Mežiške doline si išče svoj kruh v sosednjih državah. Ne zaradi vojaške službe, ne radi nemškega mišljenja. Glavni vzrok tiči v tem, da delavstvu ni dana možnost osamosvojitve, kar je vendar ideal vsakega človeka. Delavstvo se ne more vezati na lastni dom in na lastno zemljo. To delavstvo nima nobenega upa v boljšo bodočnost in temu sledi čisto logično — brezdomovinstvo. To so nekatere površno skicirane točke. Ali je treba še več dokazov? Občina Prevalje ima polno ljudi, ki so navezani na občinsko podporo. Vse to je posledica propale industrije. Kapital tujcev se je preselil v tuje kraje, občini pa je pustil reveže. Isto se lahko pripeti pri drugih industrijskih panogah. Če se agrarna reforma ne izvede kar najhitreje, se bo število beračev pomnožilo še za

stotine. Prevalje n. pr., ki kažejo že nad 30 let razvaline nekaterih tovarn, se ne morejo kljub svoji ugodni legi povzdigniti, ker je ves svet v rokah grofov. Občina, obrtniki ali zasebniki ne dobijo niti koščka zemlje za svojo potrebo. Povsod se občuti pomanjkanje prostora vključ obširnim prostorom. Modra kri drži vse v svojih krempljih in naši birokrati sekundirajo, da državljanska zavest hitreje propada. Tukaj naj posežejo oblasti vmes, in bo dosti storjenega — za utrditev državne meje.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

GOSPODINJE!

Ali zahtevate pri trgovcu

testenine

Pekate?

So najboljši in najodličnejši izdelek te vrste; zato jih zahtevajte povsod.

RAZNO PERILO

za dame, gospode in deca priporoča tvrdka

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10.

Lepo domače platno

izredno močno za perilo ali rjuhe, lastni ročni izdelek ima v zalogi tkalnica „KROSNA“ v Ljubljani, Zrinjskega cesta 16. Na zahtevo pošilja vzorce!

PERILO

za dame, gospode in deca, oprema za novorojenčke

najceneje pri:

A. ŠINKOVIČ nasl.

K. SOSS,

Ljubljana, Mestni trg 19.

RUPERT JEGLITSCH

Gospeska ulica 11. MARIBOR

FRANZ FRANGESCHA NASLEDNIK

trgovina železnine in zaloga ribarskega orodja

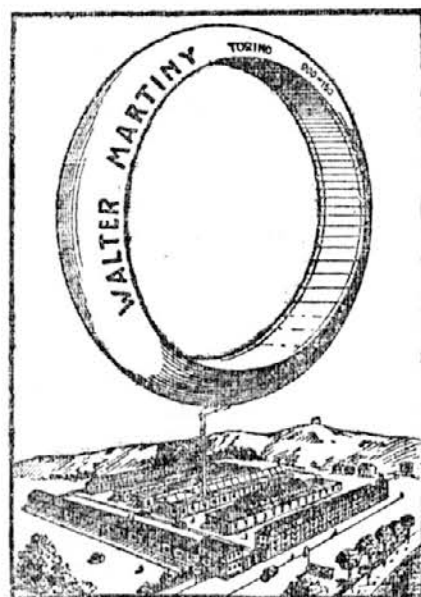
Gospeska ulica 11.

POTNIKI V AMERIKO!

UNITED-AMERIKAN-LINES-INC.

prevaža potnike z najnovejšimi brzoparniki preko: HAMBURGA SOUTHAMPTONA CHERBOURGA v NEW-YORK.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja: **SIMON KMETEC**, zastopnik za Slovenijo, Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

CENTRALA: Ljubljana, Rimska cesta 2. Telefon št. 588.

Podružnice:

Ljubljana, Dunajska cesta 20, tel. št. 470.

Maribor, Jurčičeva ulica 9, tel. št. 133.

Beograd, Knez Mihajlova ulica 3.

M. Kuštrin,

Tehnični, elektro-tehnični in gumijevi predmeti vseh vrst na drobno in debelo.

Glavno zastopstvo polnih gumijevih obročev za tovarne automobile tovarne Walter Martiny, Torino.

Hydraulična stiskalnica za montiranje gumijevih obročev v centrali, Ljubljana, Rimska cesta 2. Prevozno podjetje za prevoz blaga celih vagonov na vse kraje, za kar je na razpolago 10 tovornih avtomobilov.

Dejanska glavnica K 50.000.000.

Rezerve okroglo K 45.000.000.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Prodaja srečk razredne loterije.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira ararične dobave in dovoljuje vsakovrstne kredite.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Brzejavni naslov: Banka. — v Ljubljani. — Telefon št. 261 in 413.

Podružnice:

v Splitu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Ptuju in Brežicah.